

Saksframlegg

Styre, utvalg, komité m.m.	Møtedato	Saksnr.
Samfunnsutvalget	11.06.2026	031/26

Saksbeh. RAFRHO Saksansv. Frida Skovdahl Hovland	Arkiv FE FA TI	Arkivsaknr. 26/7294
--	----------------------	------------------------

Forslag til forskrift som åpner for jakt på hjort i Råde kommune

Vedtak - Samfunnsutvalget - 11.06.2026

Forslag til forskrift om åpning av jakt og minsteareal for elg, hjort og rådyr, samt fellingsavgifter for elg og hjort, legges ut på høring i seks uker.

Kommunedirektørens forslag til vedtak:

Forslag til forskrift om åpning av jakt og minsteareal for elg, hjort og rådyr, samt fellingsavgifter for elg og hjort, legges ut på høring i seks uker.

Bakgrunn for saken og historikk:

Kommunene har ansvar for forvaltning av hjortevilt. I Råde kommune er det i dag jakt på elg og rådyr. De siste årene har også hjort etablert seg i området, som en naturlig del av artens utbredelse.

Åpning av jakt på elg, hjort og rådyr skal fastsettes som lokal forskrift, jf. viltressursloven § 42 første ledd, og i samme forskrift skal det fastsettes minsteareal, jf. hjorteviltforskriften § 6. I den nye viltressursloven som trer i kraft 01. juli 2026 er det også krav om at kommuner som ønsker å fastsette og kreve inn fellingsavgift for hvert dyr som felles av elg og hjort, må gjøre dette i forskrift. I brev til kommunene 12. september 2025, anbefaler Landbruksdirektoratet at kommunen fastsetter én felles forskrift for åpning av jakt, fastsetting av minsteareal, og for fastsetting av fellingsavgifter.

I kommunens målsettinger for hjorteviltforvaltningen som ble vedtatt 20. mars 2025, foreslås det å vurdere åpning av jakt på hjort. Det er satt mål for alle tre hjorteviltartene, og for å nå disse er jakt pekt på som et sentralt virkemiddel.

Jakt og fangst er bare tillatt dersom det er åpnet for det i eller i medhold av lov, jf. viltressursloven § 10 første ledd. Videre fremgår det av naturmangfoldloven § 16, tredje ledd

at høsting bare kan tillates når best tilgjengelig dokumentasjon tilsier at arten produserer et høstingsverdig overskudd. Ved avgjørelse om åpning av jakt må det foretas en helhetlig vurdering av bestandens størrelse og utbredelse, artens livsgrunnlag, herunder beiteressurser, samt bestandsutviklingen i regionen, jf. hjorteviltforskriften §§ 1 og 5.

En eventuell åpning for jakt på hjort forutsetter at saken er tilstrekkelig opplyst, og at berørte rettighetshavere, organisasjoner og andre interesserte gis anledning til å uttale seg, jf. forvaltningsloven § 37. På bakgrunn av dette foreslås det at forslag om åpning av jakt på hjort og fastsetting av fellingsavgifter i Råde kommune sendes på høring i seks uker.

Vurdering:

Om hjortebestanden:

Utbredelsen av hjort i Norge har økt kraftig de siste 50 år, og arten er nå utbredt over det meste av landet sør for Saltfjellet i Nordland (artsdatabanken). Utmarksforvaltningen AS (UFAS) har i perioden 2014 – 2022 levert årlige rapporter med informasjon om hjortens utbredelse i Østfold. Ifølge UFAS' siste rapport, er det fremdeles størst tetthet av hjort i Aremark kommune og i Høbøl, Trøgstad og Eidsberg i Indre Østfold kommune. Kartet under er hentet fra rapporten utarbeidet i 2022.

Figur 2: Hjort fotografert av NINAs viltkamera i Østfold i perioden 2012 – 2021. Viltkamera som har tatt mer enn 10 bilder av hjort viser også antallet bilder. Det kan være bilder av hjort som ble tatt i 2021 som fortsatt ikke er med. Grunnlaget for dette kartet er bilder som var lagt ut på NINA sine sider pr 1 mars 2022.

Tidligere Hørbøl kommune var den første kommunen i Østfold som åpnet for jakt på hjort i 2012. Etableringen av hjortejakt i fylket har siden skjedd gradvis, i takt med artens økende utbredelse og bestandsvekst. Per 2025 hadde de fleste kommuner i Østfold åpnet for jakt, med unntak av Hvaler, Fredrikstad, Råde og Moss. I mars 2026 åpnet også Vestby for hjortejakt.

Gjennom NIBIO' merkeprosjekt på hjort, er det blitt merket flere hjort i Østfold de siste ti årene. Det er stor variasjon i hvor langt de ulike individene vandrer. Enkelte hjorter er stasjonære – har fast tilhold i det samme leveområde gjennom året, og andre vandrer over lange distanser til faste sommer- og vinterbeiteområder. Observasjoner av hjort innenfor Moss/Råde-regionen, har over tid utviklet seg fra spredte og tilfeldige enkeltobservasjoner, til flere individer i flokk. Det er vanlig at hjort lever i familiegupper/flokk med hinder og kalver. Bukkene kan også gå sammen i mindre hanndyrflokker i løpet av året, men søker ut når

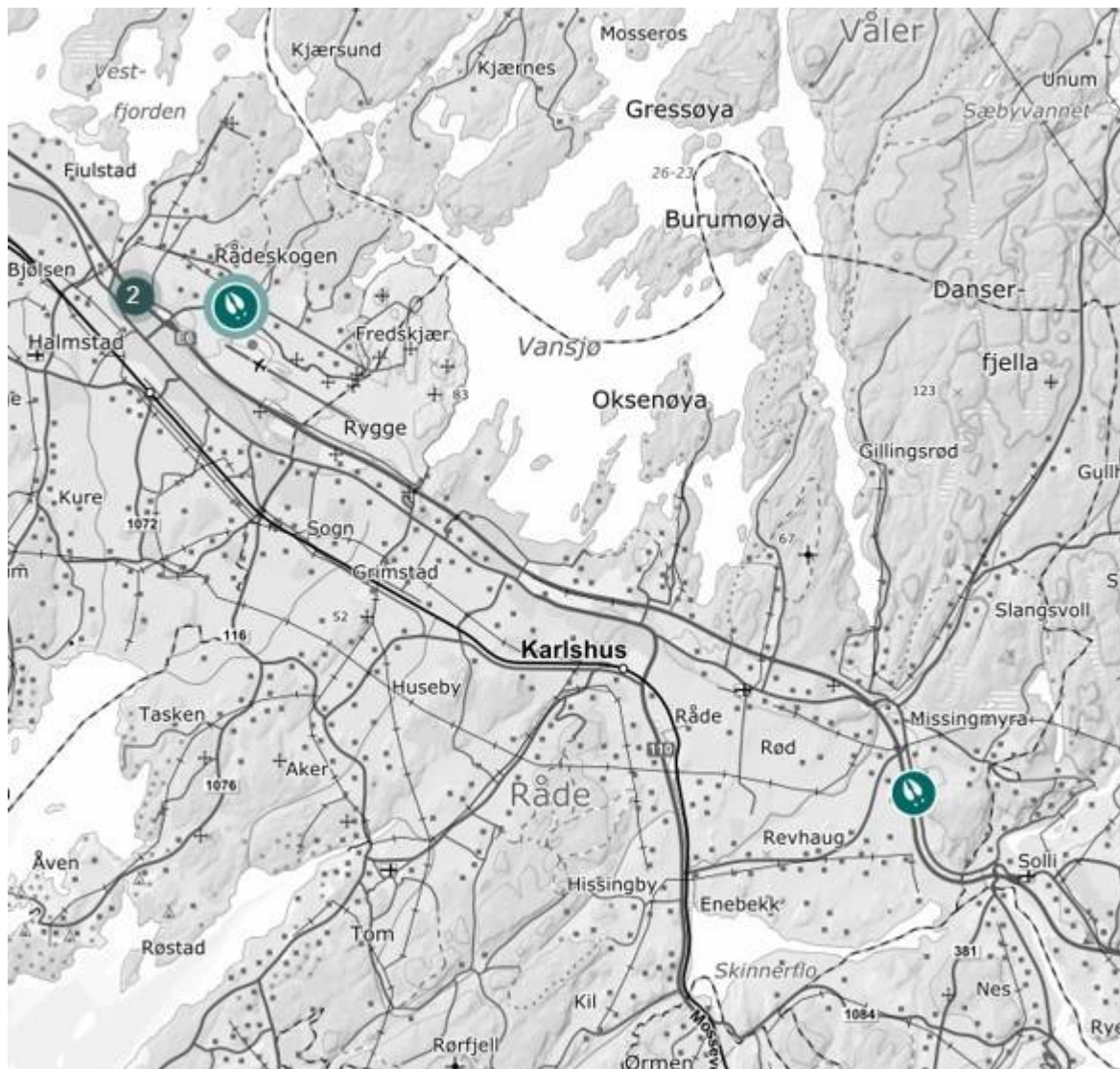
brunsten starter. Foreløpig er det gjort flest observasjoner av hjort nord for E6 i kommunen, antagelig av individer som vandrer inn fra Våler og Sarpsborg. E6 med langsgående viltgjerdinger vurderes som en sterk barriere for forflytning og videre etablering, men samtidig er det dokumentert at en hjortebukk merket i Hobøl vinteren 2023, vandret til områdene rundt Rygge flyplass, og krysset E6 videre gjennom Rygge ned til Larkollen, for så å legge på svøm til Sletterøyene.

Posisjoner fra hjortebukken, «Saxe»

Hjortebukken, «Saxe» er ikke den eneste hjorten som er registrert sør for E6. Det er observert enkeltindivider fra tid til annen, både hanndyr og hodyr. Nord for E6 i kommunen er det imidlertid registrert flere individer i flokk. Antallet hjort som observeres vil ikke tilsvare eksakte bestandstall, og det antas at flere observasjoner ikke er dokumentert.

Viltforvaltningen har fallviltregistrert fire hjortepåkjørsler i Råde og Rygge i årene 2019, 2022, 2024 og 2025. To av påkjørslene skjedde på E6 nord for Halmstadkrysset, én langs Flyplassveien i Rygge og én langs Sarpsborgveien i Råde. Dette er også områdene hvor det er registrert flest observasjoner av hjort (se kart fra Fallviltregisteret under).

Medbestemmelse og konsekvenser for brukerne:

Kunnskapsbasert forvaltning:

Forskning og kartlegging av hjortens arealbruk gir økt kunnskap om betydningen av godt samarbeid på tvers av kommune- og fylkesgrenser. Dette løftes også frem i den nye nasjonale *Strategi for forvaltning av hjortevilt 2026–2030*, der ett av satsingsområdene er «Grenseløs forvaltning». Strategien understreker at hjortevilt skal forvaltes uavhengig av menneskeskapte grenser, og på en skala som minst tilsvarer artenes naturlige leveområder. Videre fremheves det at forvaltningen skal være kunnskapsbasert i alle ledd. Som lokal viltforvaltningsmyndighet bør kommunen derfor arbeide for et godt samarbeid om forvaltningen av hjort, som dokumentert benytter store leveområder gjennom året.

Hjorten som observeres i én kommune, er ofte den samme bestanden som også lever og forvaltes i nabokommuner. En viktig forutsetning for god forvaltning er derfor at kommunene arbeider mot felles mål for hjortebestanden i Østfold. I Moss og Råde kommuner er det vedtatt felles mål for utvikling av hjortebestanden. Disse målene deles også av flere andre kommuner i Østfold:

- Vi skal ha god kunnskap om bestanden. Bestandsutviklingen skal følges gjennom kartlegging og registreringer.
- Vi skal ha en bærekraftig, men lav hjortebestand som består av robuste dyr med høy middelalder og god kondisjon.

· Hjortebestanden skal være i minst mulig konflikt med landbruk (herunder jordbruk og skogbruk) og trafikk

Forvaltningsmodeller:

Åpning for jakt på hjort pekes på som et sentralt virkemiddel for å nå målene nevnt over. Samtidig er det krevende å vurdere når en hjortebestand har nådd et nivå som gjør det forsvarlig å åpne for beskatning. Hjorteviltforskere anbefaler i økende grad en økosystembasert forvaltningsmodell, der sunne og robuste dyr i størst mulig grad spares. Dette innebærer at jaktuttaket bør ligne et naturlig uttak, slik rovdyr selekterer byttedyr, med hovedvekt på kalv og svake individer.

I et slikt perspektiv er det derfor ikke nødvendigvis tidspunktet for jaktåpning som er det viktigste, men hvilke dyr det gis fellingstillatelser på. Dersom det åpnes for jakt på et tidlig tidspunkt, samtidig som hoveddelen av fellingskvoten rettes mot kalv, kan man i større grad sikre at det er bestandens overskudd som høstes.

Hjortejakt utøves også på en annen måte enn jakt på elg og rådyr. Det tar tid å bygge opp et jaktmiljø rundt en ny art, og en tidlig åpning for jakt kan bidra til økt interesse, kompetanse og kunnskap om bestanden mens den fortsatt er på et håndterbart nivå. Mange kommuner med tette hjortebestander opplever betydelige utfordringer med å redusere bestanden til et bærekraftig nivå. Erfaring tilsier at tiltak bør settes inn før utfordringene blir omfattende, for å ha best mulig effekt.

Råde kommune har som mål å opprettholde en bærekraftig, men lav hjortebestand. Kommunen mottar et økende antall henvendelser om oppstart av hjortejakt, særlig fra grunneiere som driver jordbruk. Landbruksforvaltningen har også mottatt konkrete forespørsler om tillatelse til skadefelling av hjort som beiter på grønnsaksarealer. Kommunen har ansvar for å veilede og bidra til å redusere konflikter knyttet til beiteskader på skog og jordbruksavlinger. Jakt som bestandsregulerende tiltak i områder utsatt for beiteskader vil kunne bidra til å begrense slike utfordringer.

Jakt vil også bidra til økt kunnskap om bestanden. Ved jakt på hjortevilt er det krav om rapportering til kommunen. Jegere skal registrere observasjoner gjennom «Sett hjort», som er et nasjonalt system for innsamling av bestandsdata basert på observasjoner under jaktutøvelsen. Over tid vil slike registreringer gi detaljert kunnskap om utviklingen i bestanden. Det er også krav om rapportering av felte dyr, noe som gir forvaltningen viktig informasjon om blant annet slaktevekter og alder. Endringer i eksempelvis slaktevekt, slik man i dag ser hos elg, kan gi verdifull innsikt i bestandens helse og utvikling.

Forslag til minsteareal:

Ved åpning for jakt på hjort fastsettes dette som nevnt i samme forskrift som gjelder for elg og rådyr. I forskriften skal det også fastsettes et minsteareal, som angir det minste sammenhengende arealet kommunen kan godkjenne som vald.

Hovedregelen er at kommunen skal ha ett felles minsteareal, men hjorteviltforskriften § 6 åpner for at det kan fastsettes ulike minstearealer i forskjellige deler av kommunen dersom det foreligger vesentlige forskjeller i beitegrunnlag, bestandstetthet eller skadepress. Grensene mellom slike områder bør følge tydelige landskapsmessige skillelinjer, eksempelvis slik E6 deler kommunen i en nordlig og en sørlig del.

For arealene nord for E6 foreslås det å benytte et minsteareal som harmonerer med nivået i nabokommunene. I Våler er minstearealet fastsatt til 20 000 dekar, mens det i Vestby er satt til 30 000 dekar. Et minsteareal på 20 000 dekar nord for E6 vurderes å være i tråd med regional forvaltningspraksis, og vil bidra til en mer helhetlig forvaltning av hjorten innenfor et større sammenhengende leveområde.

For arealene sør for E6 foreslås et lavere minsteareal på 10 000 dekar. Bakgrunnen for dette er at landskapet i større grad er preget av dyrket mark, bebyggelse og trafikk, sammenlignet med områdene nord for E6, hvor større sammenhengende skogområder rundt

Vansjø dominerer. Sør for E6 vil en tett hjortebestand kunne gi betydelige konflikter knyttet til grønnsaksproduksjon og andre jordbruksarealer som er utsatt for beiteskader. Det er også i disse områdene trafikkbelastningen er størst, og dermed høyest risiko for vilt påkjørsler.

Vurderinger etter naturmangfoldloven §§ 8-12

§ 8. (kunnskapsgrunnlaget)

Det vurderes at åpning av jakt, forutsatt et forsiktig og lavt uttak, vil bidra til et bedre fremtidig kunnskapsgrunnlag gjennom årlige registreringer og observasjoner som rapporteres til Hjorteviltregisteret etter endt jakt. Forvaltningen av hjortevilt skal være kunnskapsbasert, og i denne saken er lokalkunnskap basert på observasjoner av hjort i kommunen vurdert, samt kunnskap om hjortebestanden i en større regional skala – årsleveområde.

§ 9. (føre-var-prinsippet)

Vi vet at hjort blir observert i kommunen, men det er knyttet en viss usikkerhet til et nøyaktig bestandstall. Antall observasjoner svinger fra år til år. En forsiktig åpning av jakt på et tidlig stadium i etableringen, der avskytingen legges på kalv og unge dyr, vil ikke føre til at bestanden utrykkes på noen måte. Slik sikrer vi at det bare høstes fra tilveksten (overskuddet) i bestanden. Et høyt og restriktivt minsteareal i en etableringsfase vil i tillegg føre til en lav kvote og lavt jaktuttak.

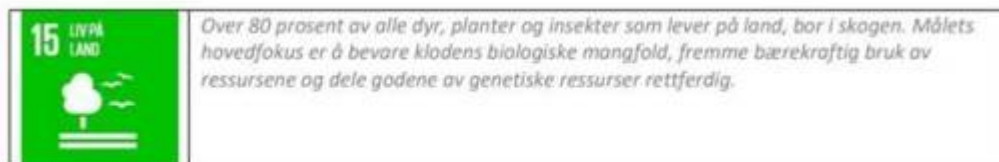
§ 10 (økosystemtilnærming og samlet belastning)

Samlet sett av vurderingene over, vil ikke åpning av hjortejakt påvirke naturmangfoldet negativt.

Vurderinger etter §§ 11 og 12 anses ikke som relevante, da dette reguleres etter Lov om jakt, fangst og felling av vilt (viltressursloven) som trer i kraft 01.07.2026. Viltressursloven kapittel 5, oppstiller krav til forsvarlig jaktutøvelse.

Bærekraftsmål:

Hjorteviltforvaltningen skal jobbe for bærekraftige bestandsstørrelser som sikrer sunne og robuste hjorteviltbestander.

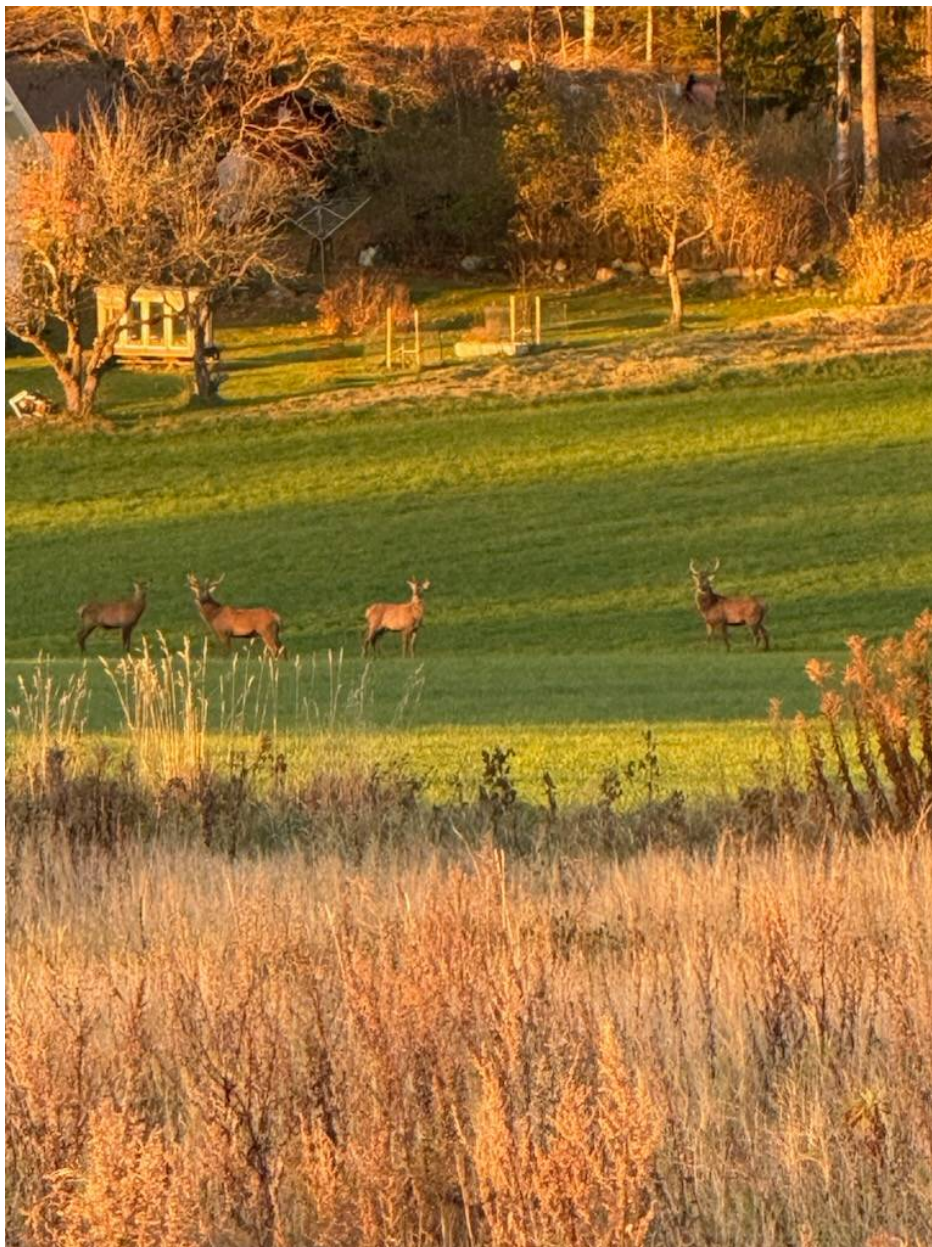

Medbestemmelse og konsekvenser for brukerne:

Foreslås at saken legges ut på ekstern høring.

Oppsummering/konklusjon:

Kommunedirektøren anbefaler at forslag om åpning av hjortejakt legges ut på høring. En kontrollert og forsiktig åpning av vil bidra til økt kunnskap om hjortebestanden i kommunen.

Fra Tangen i Rådeskogen, 29.10.2024. Foto: Leiv Utne

Møtebehandling:

Behandling i Samfunnsutvalget 11.06.2026:

Det ble ikke fremmet endrings- eller tilleggsforslag.

Votering:

Kommunedirektørens forslag til vedtak ble enstemmig vedtatt.

Vedtak - Samfunnsutvalget - 11.06.2026

Forslag til forskrift om åpning av jakt og minsteareal for elg, hjort og rådyr, samt fellingsavgifter for elg og hjort, legges ut på høring i seks uker.

Vedlegg:

Dok. dato

1. 27.05.2026

Tittel

Forslag til forskrift